35334 Problematiek rondom stikstof en PFAS

28089 Gezondheid en milieu

Nr. 484 Brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 september 2026

Met deze brief biedt het kabinet de Kamer het RIVM-briefrapport 'PFAS in bloed van volwassenen in Nederland' aan: een onderzoek van het RIVM onder bloeddonoren, uitgevoerd in samenwerking met Sanquin. Het onderzoek maakt deel uit van het meerjarige PFAS-onderzoeksprogramma dat het RIVM in opdracht van de ministeries van IenW, VWS en LVVN uitvoert. Het doel van dit programma is om in beeld te krijgen hoe de blootstelling van de Nederlandse bevolking aan PFAS verminderd kan worden. Op 21 juli 2025 informeerde het kabinet de Kamer over de eerste resultaten op basis van bloedmonsters uit 2016 en 2017 (het PIENTER-onderzoek).[1] Ook is onderzoek gedaan naar PFAS in moedermelk, waarover de Kamer op 1 juli 2026 is geïnformeerd.[2] In de Kamerbrief die hierover uitging kondigde het kabinet aan dat het RIVM-vervolgonderzoek gaat doen met recentere bloedmonsters, om een actueel beeld te krijgen van de hoeveelheid PFAS in het bloed van de Nederlandse bevolking. Dat onderzoek is nu afgerond. Met deze brief informeert het kabinet de Kamer over de uitkomsten en over wat deze betekenen. Hiermee wordt tevens de toezegging afgedaan die tijdens het Commissiedebat Leefomgeving van 2 april 2026 aan het lid Jansen (PVV) is gedaan[3].

Samenvatting van de resultaten

Het RIVM heeft, in samenwerking met Sanquin, tussen juni en december 2025 bloedmonsters verzameld bij een landelijke groep bloeddonoren. Uit de resultaten volgt dat alle volwassen Nederlanders PFAS in hun bloed hebben. In vergelijking met de PIENTER-resultaten uit 2016/2017 liggen de gevonden hoeveelheden nu lager. Deze ontwikkeling wordt ook in andere West-Europese landen gezien. Toch ligt volgens de door het RIVM gebruikte methodiek bij 71% van de volwassene de hoeveelheid PFAS in het bloed nog steeds boven de geldende gezondheidskundige grenswaarde.[4] In het rapport wordt ook de EFSA-methodiek benoemd, die door de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid

---

[1] Kamerstuk 35 334, nr. 407.
[2] Kamerstuk 35 334, nr. 451.
[3] TZ202604-078
[4] De beoordelingsmethodiek van het RIVM geeft afzonderlijke PFAS een weegfactor (de RPF) die aangeeft hoe schadelijk die stof is ten opzichte van de referentiestof PFOA. Door de concentratie van een PFAS met deze weegfactor te vermenigvuldigen worden in de bloeddonorstudie 10 verschillende PFAS omgerekend naar één maat: PFOA-equivalenten (PEQ).

wordt gehanteerd. Bij het gebruik van deze methodiek heeft 7% van de volwassene PFAS-concentraties boven de gezondheidskundige grenswaarde.[5]

Ongeacht welke methodiek wordt gehanteerd om de hoeveelheid PFAS in het bloed te bepalen, zijn gevolgen voor de gezondheid niet uit te sluiten. Zo kan het immuunsysteem als eerste minder goed werken. Over andere effecten is nog niet precies bekend wanneer ze optreden en in welke mate. Wat de gevonden hoeveelheden in de bloedmonsters uit dit rapport precies betekenen voor de gezondheid van de Nederlandse bevolking kan het RIVM nu niet zeggen; daar is ander onderzoek voor nodig. Op dit moment lopen onderzoeken in de regio's rondom Chemours en de Westerschelde. Eén van de doelen daarvan is om tot een gezondheidskundige interpretatie van de biomonitoringsresultaten te komen.[6] Zodra daar meer over bekend is, zal het kabinet de Kamer daarover informeren; naar verwachting is dat in de eerste helft van 2027.

Net als bij het eerdere onderzoek is extra bemonsterd in de regio's Dordrecht en Westerschelde. Voor het gebied Westerschelde-Zuid (Zeeuws-Vlaanderen) is voor het eerst binnen dit programma bloed onderzocht. Om de resultaten van dit onderzoek toe te lichten hebben het RIVM en de GGD informatiebijeenkomsten voor bestuurders in beide regio's georganiseerd. In de regio Dordrecht is iets meer PFOA in het bloed gevonden dan in de rest van Nederland. Ten noorden van de Westerschelde zijn bij drie soorten PFAS verhoogde waarden gemeten. Ten zuiden van de Westerschelde (Zeeuws-Vlaanderen), waar nu voor het eerst is gemeten, geldt dat voor zeven soorten; daar zijn de verhogingen ook het grootst. In de aandachtsgebieden Dordrecht en Westerschelde Noord liggen, net als landelijk, de gevonden hoeveelheden lager dan in 2016/2017.

Reactie

De daling ten opzichte van 2016/2017 is een eerste stap, maar verdere vermindering blijft nodig. Het Kabinet begrijpt dat Nederlanders zich zorgen maken over de aanwezigheid van PFAS in hun bloed en in hun leefomgeving. De dalende tendens is vooral te zien voor PFOS en PFOA, stoffen die al jaren verboden zijn onder REACH en de POP-verordening. Voor de overige PFAS is een daling minder duidelijk. Dit sterkt het kabinet in zijn inzet om in Europa te blijven werken aan een zo breed mogelijke PFAS-restrictie en de stevige totaalaanpak van PFAS waar u op 28 september 2026 over bent geïnformeerd.[7]

---

[5] De beoordelingsmethodiek van EFSA telt de concentraties van vier PFAS bij elkaar op onder aanname dat ze even schadelijk zijn.
[6] Kamerstuk 35 334, nr. 407.
[7] Zaaknummer 2026Z03479
https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2026Z20275&did=2026D46903

Voor de regio's rond de Westerschelde en Chemours geldt al enige tijd een aanvullende aanpak. Voor beide regio's is vanuit het Rijk een vast aanspreekpunt, zodat vragen snel en effectief opgepakt worden. Daarnaast loopt sinds 2025 de studie 'Gezondheid en PFAS rond Chemours Westerschelde', om vast te stellen of er een afwijkende gezondheidssituatie is en of deze kan samenhangen met de verhoogde PFAS-concentraties; de provincies, gemeenten en de lokale GGD'en zijn hierbij via een regionale klankbordgroep betrokken. Er is nog geen standaardbehandeling om PFAS uit het lichaam te verwijderen. Alleen door de verdere blootstelling zoveel mogelijk te verminderen zal de hoeveelheid PFAS in het lichaam langzaam afnemen. Contact met PFAS is bijna niet te voorkomen. Om opname te beperken geldt wel het algemene advies om gevarieerd te eten en bepaalde producten niet of weinig te eten zoals eieren van hobbykippen, zelfgevangen vis en groenten uit moestuinen rond bepaalde hotspots. Meer informatie staat op www.voedingscentrum.nl.

Advies van het RIVM voor vervolgonderzoek

Het RIVM adviseert om dit bloedonderzoek periodiek te herhalen, zodat duidelijk wordt of maatregelen om de blootstelling te beperken het beoogde effect hebben en de PFAS-concentraties in het lichaam van Nederlanders verder afnemen. Het RIVM wijst in dit verband ook op het advies van de Gezondheidsraad (2024)[8] om PFAS structureel op te nemen in een nationaal biomonitoringsprogramma, en heeft zelf een voorstel gepubliceerd voor het monitoren van chemische stoffen in bredere zin, zodat herhaalmetingen niet telkens opnieuw als afzonderlijk onderzoek hoeven te worden georganiseerd. Het kabinet onderschrijft het belang dat het RIVM hecht aan herhaalde metingen. Er wordt dan ook verkend hoe opvolging kan worden gegeven aan deze aanbeveling. Het kabinet zal de Kamer daar voor de zomer 2027 nader over informeren.

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
S.T.M. Hermans

De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat.
A.W.H. Bertram

[8] https://www.gezondheidsraad.nl/actueel/nieuws/2024/04/25/meet-structureel-de-blootstelling-aan-chemische-stoffen-in-de-mens